

Πώς η πανδημία του κορωνοϊού θέτει στο μικροσκόπιο τις επαγγελματικές επιλογές των νέων

Σοφία Καλλιαντέρη

[Μέντορας Καριέρας](#) & Τοπική Συντονίστρια Αθηνών • [LinkedIn](#)

Λέξεις κλειδιά: νέες τεχνολογίες, επαγγελματικές επιλογές, τεχνολογική ανεργία, τεχνητή νοημόσυνη

Και μετά ήρθε ο κορωνοϊός
Ο νομπελίστας Αμερικανός φυσικός Άρνο Άλαν Πενζίας είχε πει: «Αν δεν θέλετε να αντικατασταθείτε από μηχανές, να μη δουλεύετε σαν μηχανές». Σε μια εποχή που όλα τα δεδομένα των ανθρώπων, σε προσωπικό, κοινωνικό και επαγγελματικό επίπεδο κλυδωνίζονται από την δίνη της πανδημίας, η παραπάνω ρήση φαντάζει πιο επίκαιρη από ποτέ. Ποτέ άλλοτε στο παρελθόν δεν δοκιμάστηκαν σε τέτοιο βαθμό οι επαγγελματικές επιλογές των ανθρώπων, υπό το κράτος μιας προσωρινής κατάστασης εκτάκτου ανάγκης, που, όπως φαίνεται, θα επιφέρει μόνιμες και ριζικές αλλαγές. Επαγγέλματα που κάποτε συνεπάγονταν κύρος, επιτυχία και

οικονομική αποκατάσταση πλέον βρίσκονται σε μαρasmus εγκλωβίζοντας ανθρώπους, που ίσως ξεκίνησαν με κάποιο όραμα σε μια διεκπεραιωτική ασθμαίνουσα καθημερινότητα πασπαλισμένη με συνεχή οικονομική (και όχι μόνο) διάψευση. Και μετά ήρθε ο κορωνοϊός να απειλήσει ακόμα και αυτό το «κεκτημένο». Σύμφωνα με την τελευταία μελέτη της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ILO), 495 εκατομμύρια θέσεις πλήρους απασχόλησης χάθηκαν παγκοσμίως και 436 εκατομμύρια επιχειρήσεις βρίσκονται σε υψηλό κίνδυνο να κλείσουν.

Πρόκειται κυρίως για τομείς που είχαν αντισταθεί εν όλω ή εν μέρει μέχρι πρότινος στην ψηφιακή εποχή και λειτουργούσαν στο περιθώριο της λεγόμενης «4ης Βιομηχανικής Επανάστασης», που έχει ήδη ξεκινήσει από το 2010. Οι βασικοί κλάδοι

διεξάγονται τεχνολογικά πειράματα για την δημιουργία του πρώτου κβαντικού υπολογιστή, που θα αποτελέσει την επανάσταση των επαναστάσεων και οι τεχνολογικές start-up χρησιμοποιούν το μοντέλο «Growth Hacking» για να αναπτυχθούν ραγδαία σε μικρό χρονικό διάστημα. Συντελείται στα εργαστήρια μεγάλων φαρμακευτικών εταιρειών και ερευνητικών κέντρων, όπου αναζητούνται εξατομικευμένες θεραπείες και φάρμακα μέσω γονιδιωματικής ανάλυσης, που αντιστοιχούν δηλαδή στο γενετικό προφίλ των κυττάρων του κάθε ατόμου. Συντελείται στα εργαστήρια τεχνολογικών εταιρειών-μαμούθ στην καρδιά της Μένλο Πάρκ, όπου η τεχνητή νοημοσύνη πλησιάζει πλησίον στο σημείο «ανάγνωσης» της ανθρώπινης σκέψης μέσω νευρωνικού αισθητήρα καθώς και στα γιγάντια server rooms των εταιρειών-κολοσσών που παρέχουν υπηρεσίες υπολογιστικής νέφους (cloud computing) αντικαθιστώντας τις ενδοεταιρικές υπολογιστικές δομές, οι οποίες γίνονται... νέφος.

Συντελείται στους διαδρόμους του περίφημου αμερικανικού ινστιτούτου «Santa Fe Institute», όπου η ολιστική διεπιστημονική σκέψη και στοχασμός καλείται να διερευνήσει την πολυπλοκότητα του κόσμου μέσω των κοινών συνιστωσών των κόσμων της φυσικής, της βιολογίας, της κοινωνιολογίας, του πολιτισμού της τεχνολογίας και της αστροβιολογίας. Όλα αυτά κραυγάζουν αυτό που προσπαθούμε να μην δούμε: Η ανεργία που δημιουργείται με αφορμή την κρίση του κορωνοϊού, στην ουσία, δεν οφείλεται σε αυτόν. Είναι ως επί τον πλείστον τεχνολογική ανεργία.

οι οποίοι δέχτηκαν τεράστια πίεση, σε μια φρενήρη συγκυρία αλλαγής κοινωνικών δραστηριοτήτων και προτεραιοτήτων της ανθρωπότητας είναι η παροχή συμβουλευτικών, νομικών και άλλων υπηρεσιών, η εκπαίδευση, οι υπηρεσίες ψυχαγωγίας ευεξίας και αθλητισμού, η λιανική πώληση, τα καλλιτεχνικά επαγγέλματα, οι ταξιδιωτικοί κλάδοι και κλάδοι τουρισμού και οι εργαζόμενοι στην εστίαση. Τι είναι όμως αυτό, που θα καθορίσει ποια επαγγέλματα θα καταφέρουν να περάσουν στην αντίπερα όχθη της «μετά κορωνοϊού» εποχής;

Το σημείο χωρίς επιστροφή

Η αλλαγή είχε ήδη συντελεστεί και ο κορωνοϊός λειτούργησε ως θρυαλλίδα, που έθεσε σε αλληλουχία τα γεγονότα που οδήγησαν στην εμπέδωση της νέας πραγματικότητας. Έχει συντελεστεί στα πηγαδάκια της silicon valley, που

Και τώρα τι κάνουμε;

Και τώρα πώς συνεχίζουμε; Τι γίνεται με την διδασκαλία, την φιλοσοφία, την τέχνη, το λιανικό εμπόριο που τροφοδοτείται από την προσωπική επαφή του καταστηματάρχη με τον πελάτη, τι

νόημα θα έχουν οι ανθρωπιστικές σπουδές, η αρχαιολογία τα παιδαγωγικά επαγγέλματα, όταν το σαρωτικό κύμα των νέων τεχνολογιών, που θα μεσουρανούν στην αγορά, θα συνθλίβει τους ως άνω κλάδους στα βράχια του ξεπερασμένου; Ό,τι δεν κινείται στην φρενήρη τροχιά της νέας εποχής παραγκωνίζεται ως αναχρονιστικό και πεθαίνει; Η απάντηση είναι ασφαλώς και όχι. Όλα τα επαγγέλματα, όλες οι τέχνες, όλα τα όνειρα μπορούν να συμπορευτούν με την τεχνολογία, να την χρησιμοποιήσουν ως εργαλείο και να μεσουρανήσουν υπό οποιαδήποτε συνθήκη, ακόμα και σε συνθήκες διαβίωσης που θυμίζουν ταινία επιστημονικής φαντασίας. Και αυτό γιατί οι μηχανές αποτυγχάνουν παταγωδώς σε ένα τομέα που η ανθρώπινη φύση κρατάει τα σκήπτρα: οι μηχανές μπορούν να έχουν τεχνητή νοημοσύνη αλλά όχι (ακόμα) τεχνητή συνείδηση. Δεν έχουμε καταφέρει να αποδώσουμε ακόμα στους υπολογιστές την δύναμη των ηθικών αξιών, της συναισθηματικής νοημοσύνης, του οραματισμού, της διαίσθησης. Και αυτά είναι βασικά άυλα συστατικά, που κινούν την αγορά σε βαθμό που δεν το φανταζόμαστε. Οπότε η απάντηση στο πώς συνεχίζουμε είναι η εξής: εκπαιδευόμαστε πάνω στην τεχνολογία, την χρησιμοποιούμε ως ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο και εξασκούμε το επάγγελμα που αγαπάμε. Τόσο απλά. Η τεχνητή νοημοσύνη είναι απλά το αποτέλεσμα, ένα μέσο στην υπηρεσία του ανθρώπου, δεν θα υποκαταστήσει τον άνθρωπο ως γενεσιουργό αιτία. Μπορεί ο Yuval Noah Harari στο τελευταίο του βιβλίο με τίτλο «*21 Lessons for the 21st Century*» να προειδοποιεί για τον κίνδυνο παραγκωνισμού και περιθωριοποίησης του ανθρώπου ως παράγοντα δημιουργίας και παραγωγής, στο πλαίσιο της άκρατης τεχνολογικής προόδου, αλλά, κατά την άποψή μου, ποτέ το αιτιατό (τεχνολογική πρόοδος) δεν μπορεί να υπάρξει (πόσο μάλλον να υποκαταστήσει) χωρίς το αίτιο (άνθρωπος). Το συμπέρασμα είναι ότι στην νέα εποχή μετά την

πανδημία, όλα τα προγράμματα σπουδών, όλες οι μετεκπαιδεύσεις και τα μεταπτυχιακά θα πρέπει να διασυνδεθούν με την εκπαίδευση και την ουσιαστική γνώση της τεχνητής νοημοσύνης. Όχι με τυπικό και προσχηματικό τρόπο αλλά με εμβριθή και ουσιαστικό. Όσο βαθύτερα διεισδύουμε στα ενδότερα της Τεχνολογικής Επανάστασης, τόσο οι ανθρωπιστικές-κοινωνικές επιστήμες οφείλουν να συνδιαλέγονται με τις θετικές τεχνολογικές επιστήμες.

Αντί για επίλογο

«Αν δεν θέλετε να αντικατασταθείτε από μηχανές, να μη δουλεύετε σαν μηχανές»... Η ρήση αυτή του νομπελίστα φυσικού θα μπορούσε να αποτελέσει πυξίδα έμπνευσης και στοχασμού για τους νεότερους και σταυροδρόμι αναθεωρήσεων για τους μεγαλύτερους, που νιώθουν ότι η τεχνολογία απειλεί την ανθρωπότητα. Ο άνθρωπος θα πορεύεται πάντα σαν δημιουργός και καμία δύναμη δεν μπορεί να το αλλάξει αυτό. Ναι, ενδεχομένως η διεκπαιρεωτική/χειρωνακτική εργασία να αυτοματοποιηθεί, όπως έχει ήδη συμβεί εν μέρει, αλλά αυτό δεν θα συντρίψει τον άνθρωπο μπροστά στις μηχανές, θα τον εξυψώσει. Οι υπολογιστές πάντα θα υπάρχουν για να υπηρετούν τον ανθρώπινο νου και όχι το αντίθετο. Γιατί θα τους λείπει πάντα αυτή η αυτόφωτη δημιουργική δύναμη, το ανθρώπινο πνεύμα... Το ποτάμι δεν γυρίζει πίσω, η τεχνητή νοημοσύνη και οι συναφείς τεχνολογίες ήρθαν για να μείνουν και να μας εκτοξεύσουν στο πάνθεον της δημιουργίας, της εξέλιξης, της προόδου, εάν ασφαλώς γίνει ορθολογική και ανθρωποκεντρική χρήση τους. Δεν μπορούμε να το αναστρέψουμε ούτε να το εμποδίσουμε, ή ηγούμαστε του ρεύματος ή παρασυρόμαστε. Γιατί όσο και εάν αντισταθούμε, όσο και εάν το πολεμήσουμε, θα υπάρχει πάντα ένας Elon Musk, ο οποίος θα εμφανίζεται επιβλητικά ενώπιον μας, ενώπιον όλης της κοινωνίας και θα βροντοφωνάζει: «We're

going to make it happen. As God is my bloody witness, I'm hell-bent on making it work.». Και θα το κάνει. Εσείς;...

¹Το θέμα της δυνατότητας ύπαρξης τεχνητής συνείδησης πραγματεύεται ο Καθηγητής Φυσικής του MIT και Πρόεδρος του Ινστιτούτου για το Μέλλον της Ζωής, Max Tegmark στο βιβλίο του «*Life 3.0., Being Human in the age of artificial Intelligence*».

²Η φράση αυτή ειπώθηκε από τον Elon Musk στο πλαίσιο παλαιότερης συνέντευξής του προς απάντηση στην ερώτηση «πώς διατηρείτε την αισιοδοξία σας;», που του τέθηκε για τις 3 αποτυχημένες προσπάθειες εκτόξευσης του πυραύλου Falcon 1 της ιδιωτικής εταιρείας αεροδιαστημικής τεχνολογίας Space X, που ανήκει στον ίδιο.

Photo by [Sam Moqadam](#) on [Unsplash](#)

Αν δεν θέλετε να αντικατασταθείτε
από μηχανές να μη δουλεύετε σαν
μηχανές.